

A HÁZASTÁRSI KAPCSOLAT LÉNYEGES SZEREPE

Kezdés

A filozófia a dolgok legalapvetőbb lényegével és végső okaival foglalkozik. Más szóval azt kívánja meghatározni, mi egy létező dolog leglényegesebb eleme, ami miatt mondhatjuk, hogy valami az, ami. Másként szólva, mik egy dolognak azon tulajdonságai vagy sajátosságai, amely alapján meg lehet különböztetni más dolgoktól. Pl. egy asztal mitől asztal és nem szék? Hiszen mindkettő bútor; mindkettőnek – legtöbb esetben – négy lába van, amelyen egy vízszintes felület fekszik. Sem színe, sem mérete, sem használata vagy bármi más jellemzője nem változtat azon, hogy az egyiket asztalnak hívjuk, a másikat pedig széknek. Hányszor ülünk, vagy pakolunk mindkettőre! Kisgyermek pedig a széket néha asztalnak is használják, amikor a felnőttek asztala számukra még nem elérhető. Bár sok közös tulajdonságot fedezhetünk fel köztük, mégsem keverjük össze a kettőt.

Most az asztal és szék helyett állítsuk a házasságot magunk elé, és tegyük föl a kérdést: mitől házasság egy házasság? Mi a legalapvetőbb tartalma, melynek hiányában nem beszélhetünk házasságról?

- Két ember együttélése?
- Közös otthon?
- Közösen kidolgozott és elfogadott szerződés?
- Törvényi elismerés?
- Templomi esküvő?
- Nemi élet?
- Mások véleménye?
- Szabad akaratú beleegyezés?
- Forró szerelem?
- Szoros, meghitt kapcsolat?
- Vagyonközösség?
- Közös gyerek, gyerekek?
- Más...

Ha mindegyiket külön-külön megvizsgáljuk, könnyen arra juthatunk, hogy igen, talán az is, de messze nem csak az. Egyik sem kielégítő válasz önmagában. A világban elég kuszává vált a házasság értelmezése, és hogy mit tartunk lényeges elemnek. Itt pusztán az emberi bölcsesség és állami törvény nem lesz elég eljutni a házasság lényegéhez. Miért nem? Azért, mert a házasság nem csupán emberi mű: valójában Isten alkotta, és Ő ruházta fel azokkal a szükséges tulajdonságokkal, mely alapján két ember közös élete házasságnak minősülhet, mert alapvetően *nem jó az embernek egyedül, ezért társat adok mellé...* (Vö.: Ter 2,18)

Kifejtés

A fenti felsorolásban található elemek mind lényegesek: közös és törvényes élet, – templomi esküvő, – szexuális együttlét, – szerelem. Vegyük ezek közül néhányat sorba! A társadalmi életben az együttélésre sok példa van. Ha a törvény oldaláról nézzük: szükséges, hogy a törvény is elismerje a két ember, férfi és nő döntését. Szent Pál apostol maga buzdít arra, hogy

engedelmeskedjünk az állami törvénynek: „*Mindenki vesse alá magát a fölöttes hatalomnak.*” (Róm 13, 1-7) Léteznek azonban országok, melyek a házassággal kapcsolatban nem rendelkeznek semmilyen törvénnyel. Sok ország törvénykezésében és közbeszédében egyre erősebb törekvéseket figyelhetünk meg, amelyek a házassággal egy szintre helyeznek más életállapotokat, ill. kapcsolati formákat, függetlenül akár azok átmeneti jellegétől (együttélés, „életszakasztárs”), ill. a felek természetellenes viszonyától. Folyamatosan szüremkednek be tehát a házasság eredeti lényegét fellazító, sőt eltorzító, leromboló hatások. A másik oldalon pedig tűnnek el belőle lényeges meghatározó elemek – pl. egy férfi, egy nő, holtomiglan-holtodiglan tartó hűség –, amelyeket eddig a magyar jog is a házasság lényegi vonásának tartott, hiszen megsértése válóokként szolgálhatott.

Templomi esküvő – bár katolikus keresztényeknek szentségileg fontos, az Egyház azokat a házasságokat is érvényesnek ismeri el, melyet a nem megkereszteltek nyilvános fórumon kötnek. Önmagában a nemi kapcsolat sem lehet a lényege, hiszen vannak házaspárok, akik valami oknál fogva nem tudnak teljesen egyesülni. Ez esetben nem lehet őket házastársaknak tekinteni? Vagy, ami manapság egyre inkább elterjedt, sőt szinte már teljesen hétköznapi eset: a házasságon kívüli szabados szexuális élet. Nem lehet tehát azt mondani, hogy minden nemi egyesülés házasságot hoz létre! Nem, az csupán nemi élet, nem létesít házasságot.

Mi tehát a házasság természete és lényege? A fent érintett dimenziók mind hozzátartoznak, de a kontextus, mely a házassághoz szükséges, az a szabad döntés, melyben egy férfi és egy nő visszavonhatatlanul odaajándékozzák és elkötelezik magukat egymásnak. Egy szóval, kapcsolat! „Holtomiglan, holtodiglan” nem csupán az egy fedél alatti állapotot jelenti, hanem a saját ÉNünk szabad döntésből született, végleges odaajándékozását a házastársnak, és fordítva. A házasság lényege az odaajándékozás, befogadás, és ennek a dinamikának az állandó életben tartása, védelme és támogatása, mely teljes énünket igényli. Más szóval nagyon bensőséges kapcsolat. „*A személyes és visszavonhatatlan, élethosszra vonatkozó ígéret, valamint a másik ember melletti elköteleződés hozza létre azt az életközösséget, amely mindkét fél részéről a személy teljes bevonódását, az egymás életébe való bebocsátást, az élet megosztását jelenti.*”¹

Szerződés vagy szövetség? A ma embere inkább szerződésekben gondolkodik (jogok, járulékok, törvény, kötelezettségek, feltételek, befektetés-nyereség, haszon, előny, visszavonható, felbontás). A kánonjog mindkét szót alkalmazza, de a szerződés (CIC 1055. -2§) fogalma a szövetség alatt áll (CIC 1055. -1§). „*A házastársi szeretet és élet bensőséges közössége, melyet a Teremtő alapított és törvényeivel körülvevett, a házassági szövetség, azaz a visszavonhatatlan személyes beleegyezés által jön létre. [...] Isten rendelkezéséből szilárd intézmény keletkezik a társadalom színe előtt. [...] Maga Isten a szerzője a házasságnak, mely különböző javakkal és célokkal rendelkezik. [...] A házasság intézménye és a házastársi szerelem természetesen a gyermek nemzésére és nevelésére irányul. [...] Így tehát a férfi és a nő, akik a házassági szövetség révén »már nem két test, hanem csak egy« (Mt 19,6), személyük és tevékenységük bensőséges kapcsolatában egymás kölcsönös segítségére és szolgálatára vannak...*” (GS 48.) Röviden tehát, a házasság lényege szeretetközösség, szövetségi kapcsolat, mely egymás javára, és a az emberi nem nemzésére rendeltetett.

A házasság szövetségi ajándék, melyben „*a férfi elhagyja apját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz*” (Ter 2,24). Ez a kapcsolat, mely elkötelezettség (**ragaszkodás**), annyira szent Isten előtt, hogy szentségi szintre emelte ezt a kapcsolatot, áldásával lepecsélte. „*Amit tehát Isten egybekötött, azt ember ne válassa szét.*” (Mt 19,6)

1 Horváth-Szabó Katalin, *Korunk dilemmája: szövetség vagy szerződésre épülő házasság*. In: *Embertárs*, 2003/4.

A szövetség két **személy** közt jön létre, akik testestül-lelkestül személyek.² A házastársi kapcsolat testi és lelki egységet is kíván. (Vö. 1Pt 3,7; Ef 5,22-23) Akkor egészséges a kapcsolat, ha a házastársak szem előtt tartják ennek az igazságát, és nem a vágy tárgyának tekintik a másikat, akivel önkényesen bánnak. Alapkérdés kellene, hogy legyen: mit adhatok, vagy miről mondjak le ajándéku ma, ami a házassági életünk szerves része és házastársam lelki javát szolgálja? Ez vezet az életszentséghez. *„Bowen óta a három személyből álló rendszert tekintjük az emberi kapcsolatok alapegységének. A diád, a két emberből álló kapcsolat bomlékony, a stabilitáshoz szükség van egy harmadik erőre vagy személyre. A szövetségre épülő keresztény házasságban »a harmadik« a személyes Isten. A pár kapcsolatát nagymértékben befolyásolja istenkapcsolatuk, de az a lehetőség is, hogy Isten perspektívájából tekintsenek a másikra és az eseményekre. Az Istennel való kapcsolat rádöbbeníti az embert sebezhetőségére, megbocsátás iránti igényére, gyengeségeire, és a dialógusban erősödő istenkapcsolat megbocsátásra, a másikra való figyelésre, a másik személyiségének tiszteletben tartására indíthat.”³*

„A házasság szentségének [...] sajátos kegyelme arra van rendelve, hogy tökéletesítse szeretetüket és erősítse fölbonthatatlan egységüket. E kegyelemmel az életszentségre segítik egymást a házaséletben, valamint a gyermekek elfogadásában és nevelésében.” (KEK 1641) A házasság tehát az az út, mely a házastársak, majd a kapcsolatba beleszületendő gyermek üdvösségét szolgálja. Ez a végső célja.

Gyakorlati javaslat

Nem könnyű ezeket a lényeges elemeket szem előtt tartani a mindennapi életben, amikor a megélhetésért harcol az ember. Sok feszültség nehezedik minden felnőttre (a férfira és a nőre), és a napi teendők kötik le figyelmüket. Amikor csupán a számlákról és a gyermekek dolgairól beszélnek, de egymásra már nem kíváncsiak, nem szakítanak időt arra, hogy kettesben legyenek, amikor a gondok, a munka, az újság, a tv, vagy egyéb sport program, karrier vagy hobbi kettejük közé férközik, a házasság célját bajosan tudják életre váltani.

Mi segíthet?

- Köszöntés - ami több mint „szia, hazajöttem! Egy puszi, egymás szemébe pillantás, érdeklődés a másik felől... nem időigényes, inkább figyelmet kíván. A házastársadat választottad, akkor ma is erősítsd ezt meg!
- Ne azt kérdezzük: „Mit csináltál?“, hanem: „Mi okozott neked örömet, fájdalmat, szomorúságot ma?!” Figyeljünk oda a válaszra, és ne csak a fülünkkel! A kritika nélküli jelenlét és meghallgatás segít a másiknak a megosztásban!
- Gyermekek előtt ne tárgyaljunk intim dolgokról, ne vitatkozzunk egymással! Az maradjon zárt ajtó mögött! Tartozunk egymásnak ezzel a tisztelettel.
- Lehet vitatkozni, lehet egyet nem érteni egymással. Viszont a nézeteltérés ne torkolljon lebecsülésbe! Még a vita hevében se hangozzon el soha a másik személyét leminősítő, megvető, destruktív bírálat! Tartsuk szem előtt, hogy épp oly értékes vagy érvényes mindkét nézet és állásfoglalás (ha nem bűnös)!
- Az igazságosság fontos (amit ígértél, tartsd is be), de irgalom nélkül nagyon kemény és kapcsolat-ölő, mert akkor azt keressük, hogy KINEK van igaza, és nem azt, ami

² Ezzel kapcsolatban lásd *Veritatis Splendor* 46-50 pontjait

³ *Embertárs*, 2003/4. 46.

mindkettőnket segít egymás felé lépni.

- Imádkozzatok együtt, és egymásért – napközben is!
- Hozzatok egymásért áldozatokat – miről vagy hajlandó lemondani az ő javáért? Persze, vigyázni kell, hogy ne mindig csak az egyik mondjon le és igazodjon a másikhoz! Legyen kölcsönös! Vegyük észre a másik gesztusait, lépéseit, lemondását – értékeljük, köszönjük meg!
- Sokféleképpen fejezd ki a szeretetedet, mivel annak számtalan „nyelve” van!
- Koncentrálj a másik jóságára, szépségére, értékeire, nem pedig hibáira, és hiányosságaira! Dicsérjünk!
- Beszélgetsetek naponta!
- Amennyiben lehet, kerüljétek ágyba együtt, hogy legyen idő egymásra! Különben a teendők közbeléphetnek, és a „Hamarosan jövök”-ből órák is lehetnek. Erre vigyázni kell!
- Kérjétek bocsánatot egymástól, és mondjátok ki, hogy megbocsátotok ezt meg azt, és azt azután ne is hánytorgassátok fel többé!
- Nevessetek együtt – a humor sokat segít!
- Menjétek kirándulni, virágokat nézni, állatkertbe, parkba sétálni – csak ne bevásárlóközpontokba, ahol sok minden más köti le figyelmeteket. Időnként teremtsétek ilyen alkalmakat a gyerekek nélkül, csak kettesben!
- Házastársadat Isten rád bízta, hogy óvd, véd, támogasd, és vidd a mennyországba. Így élj nap, mint nap, és ez is kerüljön be lelkiismeretvizsgálatodba!

Miért fontos a téma:

Talán ezzel kellett volna kezdeni? Lehet, de most a végén foglaljuk össze. A téma nagyon fontos, mert egyre zavarosabbá vált a házasság kérdése, és egyre vadabb, torzabb megoldásokra jut a mai társadalom. A sok tévút között életünk célját is könnyen elveszíthetjük szem elől. Hívóként akkor miről adunk tanúságot? Fontos, hogy mások (is) lássák, hogy a házasság szent, sérthetetlen, és az ember fejlődéséhez, érlelődéséhez fontos út. Itt most nem tértünk ki a beteg modellekre, és fontos morális kérdésekre (mint fogamzásgátló eszközök, mesterséges megtermékenyítés, gyermekek nem vállalása...). Ezekről is nagyon fontos lenne beszélni, hiszen a kapcsolatot megmérgezik, és az ember nem hogy nem lesz szabadabb és boldogabb, hanem valami hamis dolog rabjává válik. Azt is fontos azonban, megértenünk, hogy mi a házasság lényeges alapja, hogy azt megőrizhessük, és a szerint rendezzük életünket.

Gondolatok az imádsághoz:

Tób 8,4-9